

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
İLAHİYAT FAKÜLTESİ

ULUSLARARASI. **MEHDİLİK** SEMPOZYUMU BİLDİRİLERİ

Editörler

Doç. Dr. Mehmet TIRAŞCI

Doç. Dr. Hasan ÖZALP

Ar. Gör. Maruf ÇAKIR

SİVAS/2018

KURTARICI TASAVVURUNUN YENİ DİNİ HAREKETLERDEKİ BOYUTLARI

Süleyman TURAN*
Emine BATTAL**

Özet

Bu bildiride, tarih boyunca varlık gösteren çeşitli dinsel geleneklerde olduğu gibi içinde bulunduğumuz çağda ortaya çıkan yeni dini hareketlerde de sıklıkla görülen kurtarıcı düşüncesinin boyutları üzerinde durulmaktadır. Bu çerçevede öncelikle yeni dini hareketler kurtarıcı inançları açısından Mesih'in yakın zamanda döneceği vaadinde bulunanlar ve beklenen Mesih'in geldiğini savunanlar olmak üzere ikili bir tasnife tabi tutulmaktadır. Ardından da Yehova Şahitleri, Yedinci Gün Adventistleri, Mormonlar, Moonculuk, Sathya Sai Baba, Mandarom Tarikatı, Raelyenler, Branch Davidian ve Aum Shinrikyo gibi hareketler üzerinden örneklendirilen kurtarıcı inancının üyeler üzerindeki etkisine ve yansımalarına değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yeni Dini Hareketler, Kurtarıcı İnancı, Mesih.

The Dimensions of the Savior Idea in New Religious Movements

Abstract:

This paper focuses on the dimensions of the savior idea, which is seen in today's religious organization as well as in various religious traditions that have existed throughout history, in new religious movements. In this context, firstly, new religious movement are classified in two groups with regard to the savior idea: those who promise that Jesus Christ will return soon such as Jehovah's Witnesses, Seventh-Day Adventists and Mormons and those who believe that the Messiah has come such as Moonism, Sathya Sai Baba, Mandarom Movement, Raelians, Branch Davidians and Aum Shinrikyo. Then, it is discussed on the effects and reflections of this beliefs on the members.

Key Words: New Religious Movements, Savior Faith, Messiah.

GİRİŞ

Kalki (Hinduizm), Maitraya (Budizm), Saoşyant (Mecûsîlik), Mesih (Yahudilik ve Hristiyanlık) ve Mehdi (İslam) gibi çeşitli isimlerle tarih boyunca

* Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı, Rize/ Türkiye (suleyman.turan@erdogan.edu.tr).

** Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilim Dalı, Rize/ Türkiye (emine.battal@erdogan.edu.tr).

farklı din ve kültürlerde karşımıza çıkan kurtarıcı inancına, XX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyanın çeşitli bölgelerinde yeni bir din oldukları iddiasıyla ortaya çıkan Yeni Dini Hareketler (YDH'ler)'de de rastlanmaktadır. Bu bildiride, söz konusu hareketler arasından seçilen Mormonlar, Yehova Şahitleri, Yedinci Gün Adventistleri, Branch Davidianlar, Moonculuk, Sathya Sai Baba, Mandarom Tarikatı, Raelyenler ve Aum Shinrikyo örnekleri üzerinden kurtarıcı inancı konusunda YDH'ler tarafından benimsenen yaklaşımlar ele alınacaktır. Ardından da bu inançların üyeler üzerindeki etkisi üstünde durulmaya çalışılacaktır.

YDH'lerdeki Kurtarıcı Tasavvurları

Kurtarıcı inancı açısından YDH'leri iki grupta ele almak mümkündür: i) Mormonlar, Yehova Şahitleri ve Yedinci Gün Adventistleri gibi Mesih'in yakın zamanda dünyaya geri döneceğini savunan hareketler. ii) Moonculuk, Sathya Sai Baba, Mandarom Tarikatı, Raelyenler, Branch Davidian ve Aum Shinrikyo gibi karizmatik liderlerin kendilerini kurtarıcı/mesih ilan ettiği hareketler. Bu noktada şunu ifade etmek gerekir ki YDH'lerin büyük çoğunluğu, bu ikinci kategoride yer almakta yani beklenen kurtarıcının geldiği düşüncesiyle hareket etmektedir. Bundan dolayı YDH'lerin liderleri, kendilerini hem bir ilah hem de kurtarıcı mesih ilan etmek suretiyle normal zamanların teolojisini olağanüstü dönemlerin eskatolojisi haline dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu doğrultuda YDH'lerin üyeleri de altın çağ nesli olarak nitelendirilerek yüceltilmektedir.

Kurtarıcının Yakında Geleceği Vaadinde Bulunan YDH'ler

Mesih'in çok yakında döneceği beklentisine sahip hareketler söz konusu olduğunda şüphesiz ki akla ilk olarak adventist akımlar gelmektedir. Bilindiği üzere Hıristiyanlık içerisinde ortaya çıkan yeni dini akımlardan bazıları "Hz İsa'nın çok yakın gelecekte dünyaya döneceğine inanan kişi" anlamında "adventist" olarak anılmaktadır. Adventist akımları başlatan kişi William Miller (1782-1849)'dı. Miller'ın İsa'nın gelişine ilişkin kehanetleri gerçekleşmeyince yaşanan hayal kırıklığı bölünmeleri beraberinde getirmiş, ilk bölünen gruptan Yehova Şahitleri, ikinci gruptan ise Yedinci Gün Adventistleri ortaya çıkmıştı. Yedinci Gün Adventistleri hareketinden de David Koresh'in liderliğini yaptığı Branch Davidianlar ya da Waco grubu doğmuştur. Ancak adventist akımlar kategorisinde değerlendirilen bu üç hareketten sonuncusu olan Branch Davidianlar, liderlerinin kendisini mesih ilan etmesiyle kurtarıcı inancı açısından diğer ikisinden farklılaşmıştır.

Adventist akımların önde gelenlerinden olan Yehova Şahitleri, Charles Taze Russell (1852-1916) tarafından XIX. yüzyılın sonlarında Amerika'da kurulmuş bir harekettir. Presbiteryen bir ailenin çocuğu olarak büyüyen Russell, gençlik yıllarında Jonas Wendall ile tanışır ve onun fikirlerinden oldukça fazla etkilenir. 1874 yılında İsa'nın dünyaya döneceği beklentisinde olan Wen-

dall'ın kehanetinin gerçekleşmemesi üzerine Russell, aslında İsa'nın döndüğünü ancak bunun gözle görülemeyecek şekilde gerçekleştiğini savunur ve bu doğrultuda İsa'nın dönüşünü ifade etmek için kullanılan ve genelde "geleş" şeklinde tercüme edilen Grekçe "parausia" kelimesinin "hazır bulunma" anlamında tercüme edilmesi gerektiğini ileri sürer. Bu fikirlerine 1877'de yazdığı *The Object and Manner of the Lord's Return* adlı eserinde yer verir. Aslında konfeksiyon mağazalarına sahip bir iş adamı olan Russell, başarılı olacağını anlayınca mağazaları satar ve kendisini misyonerlik faaliyetlerine adar. Kısa zamanda şöhret bulmasının nedeni kendinden öncekilerde olduğu gibi kehanet iddialarıdır.¹ Russell, İsa'nın 1914'te ortaya çıkacağını ve Tanrı'nın Krallığı'nı başlatacağını ileri sürmüştür. Onun bu konudaki görüşleri kronolojik olarak şu şekildedir:

- Son günlerin başlangıcı 1799'dur.
- İnsanlığın 6000 yıllık dönemi 1872'de doldu.
- Mesih 1874 yılında görünmez biçimde geldi ve hasat işine başladı.
- 1878 yılında tahta geçerek krallık yetkisini ele aldı. Birinci diriliş başlamış oldu.
- 1881'de büyük göksel çağrı son buldu.
- İncil çağı olarak adlandırılan yaşadıkları çağda İncil, sadece gökte hüküm sürecek küçük sürüye yani 144.000 kişiye duyurulmalı.
- 1914 yılında milletlerin döneminin son bulmasıyla bütün yeryüzü krallıkları yok edilecek ve hasat işi sonuçlanacak.²

"Milletlerin döneminin sonu" olarak ilan ettiği Ekim 1914 yılına ilişkin kehanetler gerçekleşmeyince Russell, bir takım açıklamalarla hayal kırıklığını yumuşatmaya çalışmış, dahası gerçekleşmeyen kehanetlerin Tanrı isteminin ve tasarısının bir parçası olduğunu ileri sürmüştür. Onun bu noktada yaptığı açıklamalardan biri şu şekildedir: "Düşüncelerimizi ve yüreğimizi değiştirip Yehova'nın isteğine boyun eğeceğiz. Şunu da unutmayalım, bizler Ekim 1914, 1915'e ya da herhangi bir tarihe kadar değil, ölüme kadar vakfedildik. Herhangi bir nedenle Rab peygamberlik konusunda yanlış oranlamalar yapmamıza izin verdiyse, zamanın belirtileri bize bu orantıya yanılığının büyük olmadığı güvencesi verir."³

Russell'ın 1916 yılındaki ölümünün ardından sırasıyla hareketin başına geçen F. Rutherford, N. H. Knorr, F. W. Franz, M. Henschel ve D. Adams tarafından da benzer iddialar dillendirilmiştir. Örneğin Rutherford, Russell'ın yerine başkan olunca onun önce 1918, sonra 1925 ve daha sonra da 1940'lı yıl-

¹ Bkz. Sarkis Paşaoğlu, *Yehova'nın Şahitleri* (İstanbul: Gerçeğe Doğru Yayınları, 2016), 43-60; Ali Köse, *Milenyum Tarikatları* (İstanbul: Timaş Yay., 2014), 33-35.

² Paşaoğlu, *Yehova'nın Şahitleri*, 111-112. Ayrıca bkz. Ali İhsan Yitik, "Yehova Şahitliği'nin Ortaya Çıkışı", *Dinler Tarihi Araştırmaları III* içinde, (Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2002), 289-290.

³ Paşaoğlu, *Yehova'nın Şahitleri*, 97.

larda gerçekleşeceğini ileri sürmüştür. Rutherford'dan sonra lider olan Knorr ise İsa'nın yeryüzüne geliş tarihinin 1975 yılı olduğunu savunmuştur. Çünkü Hz Adem'in MÖ 4026 yılında yaratıldığına ve 1975 yılına gelindiğinde yaratılışın 6000. yılı dolduğu için Armagedon'un gerçekleşeceği ve ardından İsa'nın 1000 yıl sürecek hükümlerlik döneminin başlayacağına inanılıyordu. Bu beklentinin gerçekleşmemesi üzerine Knorr da hayatının son yıllarını hayal kırıklığıyla geçirmek durumunda kalmıştır.⁴

Birçok Hristiyan mezhebi İsa'nın yeryüzüne döneceği inancına vurguda bulunmakla birlikte Yehova Şahitleri tarih verme konusunda belirgin bir şekilde ayrılmaktadır. Geçmişte 1874, 1914, 1918, 1925, 1940, 1975 ve 1984 gibi tarihler ileri sürülmesine karşın bugün artık İsa'nın dönüşüne ilişkin kesin bir tarih vermemekte ve geçmişte tarih vermekle hata edildiğini kabul etmektedirler. Bunun yanında tarih verme eyleminin İsa'nın dönüşünün kendi zamanlarında gerçekleşme arzusunu yansıttığını belirtirler.⁵

Yehova Şahitleri kendisini seçilmiş bir topluluk, Tanrı halkının grubu olarak tanıtmaktadır. Onlara göre Mesih İsa tapınakta olup tüm yetkisiyle Yehova'nın teşkilatının hem görünür hem de görünmez kısmını yönlendirmektedir. Teşkilat onun yeryüzündeki temsilcisidir. Bilindiği üzere Yehova Şahitleri, Hristiyanlıktan bazı unsurları almakla birlikte kendilerini kesinlikle Hristiyan olarak görmezler. Dahası hareket kendisini Hristiyanlık alemine gönderilmiş gözcü saymaktadır. Kuruluşlarından bu yana Hristiyan kiliselerine yönelik yürüttükleri amansız eleştiri, kötüleme, saldırgan tutumların kaynağı bu algılamaya dayanmaktadır.⁶ Bu noktada Yehova Şahitleri teşkilatının kendi kimliği ve rolü konusunda ileri sürdüğü iddialardan bir kaç şunlardır: "Geleceği duyuran, insanlığı uyaran bileşik bir peygamber", "Tanrı adına konuşmaya yetkilendirilmiş gerçek peygamber", "Bildirisi hiç kuşku duyulmadan kabul edilip izlenmesi gereken peygamber", "Yehova'nın yeryüzünde kullandığı tek iletişim kanalı", "Ruhsal gıdayı insanlığa vermek için seçilmiş sadık ve sağgörülü hizmetkar", "Tanrı'nın ve Mesih'in yeryüzündeki tek temsilcisi", "Şeytan ve kötü ruhların kandıramadığı, yenemediği tek teşkilat".⁷

⁴ Geniş bilgi için bkz. Paşaoğlu, *Yehova'nın Şahitleri*, 19-218; Köse, *Milenyum Tarikatları*, 33-39; David L. Weddle, "Jehovah's Witnesses", *Introduction to New and Alternative Religions in America* içinde, ed. Eugene V. Gallagher ve W. Michael Ashcraft (London: Greenwood Press, 2006), II: 63-72; Hikmet Tanyu, *Yehova Şahitleri* (Ankara: DİB Yayınları, 1980), 30-39; Mehmet Aydın, *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dinî Cereyanlar* (Konya: NKM, 2010), 245-254.

⁵ Paşaoğlu, *Yehova'nın Şahitleri*, 192; Köse, *Milenyum Tarikatları*, 41. Yehova Şahitleri'nin İsa Mesih öğretisi hakkında geniş bilgi için bkz. Ron Rhodes, *Conversation with Jehovah's Witnesses* (Oregon: Harvest House Publishers, 2014), 105-158; Hakkı Şah Yasdın, "Yehova Şahitlerinin Temel Öğretilerine Göre İsa-Mesih", *Dinler Tarihi Araştırmaları III* içinde, (Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2002), 329-350.

⁶ Paşaoğlu, *Yehova'nın Şahitleri*, 25, 465.

⁷ Paşaoğlu, *Yehova'nın Şahitleri*, 22-28; Weddle, "Jehovah's Witnesses", 72-74.

Bir diğer adventist akım olan Yedinci Gün Adventistleri, İsa'nın ikinci gelişinin 22 Ekim 1844'te gerçekleşeceğini ileri süren William Miller'in yarattığı hayal kırıklığına bağlı olarak yaşanan bölünmeler neticesinde ortaya çıkmış bir harekettir. Yedinci Gün Adventistleri hareketine liderlik edecek isimler söz konusu tarihte çok gençti. Örneğin James White 23, Ellen White ve Annie Smith 16, John N. Andrews 15, Uriah Smith ve John N. Loughborough 13, George I. Butler ise henüz 10 yaşındaydı.⁸

Hareketin temeli Ellen Harmon (1827-1915)'un gördüğü vizyonlara dayanmaktadır. Bu vizyonlarda edindiği görüşlerle ortaya çıkınca Harmon ile daha önce kehanetlerinde başarısız olan Miller'ın yolları ayrılmıştır. Ellen daha sonra Adventist hareketin önemli isimlerinden James White ile evlenerek Ellen White ismini almış, 1861 yılında kocası ölünce hareketin ismi Yedinci Gün Adventistleri (Seventh-Day Adventists) olarak değiştirilmiş, Ellen White da liderliği üstlenmiştir.⁹

Hareketin temel inançları 6 maddede özetlenmektedir. Ancak biz özellikle ikisine işaret etmek istiyoruz: i) Yedinci günün pazar değil, cumartesi olduğunu dolayısıyla cumartesi gününün bir ibadet ve istirahat günü olarak geçirilmesi gerektiğini savunmuşlardır. ii) İsa'nın yeryüzüne ikinci gelişine inanmış ve bunu vurgulamışlardır.¹⁰

Ellen White, 1915 yılında ölünce grupta hareketlenmeler başlamış, yeni bölünmeler ve yeni liderler ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan isimler yeni kehanetler ileri sürmüştür. Bu kehanetlerden biri de Kral Davut'un yeryüzüne geleceği ve krallığı kuracağı şeklindeydi. Benjamin Roden'in öncülük ettiği bu görüş Branch Davidian Seventh-Day Adventists grubunun ortaya çıkmasını sağlamıştır. Roden ölünce grubu 1983 yılına kadar eşi Lois yönetmiş, ardından David Koresh devreye girerek grubu 1993 yılında yaşanan ve trajik ölümlerle sonuçlanan bir maceraya sürüklemiştir.¹¹

Mesih'in yakın zamanda yeryüzüne döneceğini savunan YDH'lere verilecek bir başka örnek de Ahir Zaman Azizleri'dir. Popüler ismiyle Mormonizm ya da Mormonlar, Joseph Smith (1805-1844) tarafından ABD'de kurulmuş bir harekettir. Vermont doğumlu olan Smith, genç yaşta iken Protestan grupların taraftar kazanmak için mücadele ettiği Batı New York'a gider. Hangi gruba katılacağını bilemeyen ve ikilemler yaşayan Smith, bir ormana çekilerek kendisine yol göstermesi için Tanrı'ya dua eder. Nitekim 1820 yılında henüz 15 yaşında iken bir vizyon görür. Baba Tanrı ve İsa'nın kendisine gö-

⁸ "From Great Disappointment to General Conference", www.adventist.org/en/information/history/article/go/-/united-for-mission-one-hundred-and-fifty-years/

⁹ Köse, *Milenyum Tarikatları*, 50-51; George R. Knight, *A Brief History of Seventh-Day Adventists*, (Review and Herald Publishing Association, 2004), 28-67.

¹⁰ "From Great Disappointment to General Conference", www.adventist.org/en/information/history/article/go/-/united-for-mission-one-hundred-and-fifty-years/

¹¹ Köse, *Milenyum Tarikatları*, 52.

rünerek mevcut hiçbir mezhebe katılmamasını, hepsinin yanlış yolda olduğunu söylediğini ileri sürer. Bu tecrübe onu yeni bir kilise kurmaya götürecektir vizyonlar serisinin ilkidir. Aradan üç yıl geçtikten sonra 1923 yılında Moroni isimli bir melek Smith'e görünür ve yakın bir yerdeki tepede levhalara yazılmış bir kitabın bulunduğunu haber verir. 4 yıl sonra da levhaların yeri kesin olarak bildirilir. Üzerinde Mısır hiyeroglif yazıları olan bu levhalar tercüme edilir ve *Mormon Kitabı* (The Book of Mormon: Another Testament of Jesus Christ) adıyla yayınlanır. Tercüme tamamlandıktan sonra Moroni isimli melek tekrar gelerek levhaları alıp götürür.¹²

Bu esnada ayrıca Smith ve öğretmen arkadaşı Oliver Cowdey iki vizyon tecrübesi yaşar. Önce Yahya kendilerine gözüktür ve İsa'nın gerçek kilisesini kurma yetkisi verir. Ardından da Petrus, Yakup ve Yuhanna onlara gerçek papazlık görevini verir. Nitekim 6 Nisan 1830 yılında Smith, "Mesih'in Kilisesi" adı ile ilk teşkilatını kurmuştur. Söz konusu kilisenin kuruluş töreninde kendisine peygamberlik ve elçilik görevinin verildiğini beyan etmiştir. Daha sonra bu kilise "Ahir Zaman Azizleri İsa-Mesih Kilisesi" ismini almıştır. Bu yeni kilise kısa zamanda takipçilerini artırmıştır. İlk üyeler daha ziyade Protestan kiliselerden kopan kimseler oldukları için Protestan kiliseler Mormonları tehlike olarak addetmiş ve onlara baskı uygulamıştır. Bu durum Mormonların New York'tan sürülmesine yol açmıştır. Peygamber kabul edilen Smith'in ölümüyle önce hareket içerisinde liderlik yüzünden bir kargaşa yaşanmış, ardından da Brigham Young (1801-1877) döneminde çok eşliliğin kamusal bir doktrin olması düşüncesi dolayısıyla ABD yönetimiyle karşı karşıya gelinmiştir. Smith sonrası başa geçen liderler yaşadıkları huzursuzlukları ve karşılaşılan ikilemleri açmak için Smith gibi vahiy aldıklarını ifade etmiş ya da taraftarlar böyle inandırılmıştır. Örneğin XIX. yüzyılın sonlarında başta bulunan Wilford Woodruff'un poligami konusunda yaşanan tartışmalar dolayısıyla 1890 yılında konuyu Tanrı'ya taşıdığı ve Tanrı'dan aldığı vahiy doğrultusunda yayınladığı manifesto ile poligamiden vazgeçilmesini tavsiye ettiği ifade edilmektedir.¹³

Mormonlar, *Mormon Kitabı*'nın İsa'yı onaylayan ikinci tanık olarak kabul etmekte ve İsa'nın ikinci kez dünyaya gelişine kadar artık başka bir kutsal kitabın gelmeyeceğine inanmaktadırlar. İsa'nın yeryüzüne dönüp hükümler olacağına inanan Mormonlar, İsa'nın yeryüzüne döneceği yerin Joseph Smith

¹² Terryl L. Givens, "The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints", *Introduction to New and Alternative Religions in America* içinde, ed. Eugene V. Gallagher ve W. Michael Ashcraft (London: Greenwood Press, 2006), II: 19-22; Carol S. Matthews, *New Religions* (Philadelphia: Chelsea House, 2005), 13-16; Köse, *Milenyum Tarikatları*, 81-83; Aydın, *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dinî Cereyanlar*, 207-208.

¹³ Givens, "The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints", 23-25; Matthews, *New Religions*, 16-17; Köse, *Milenyum Tarikatları*, 87-89; Aydın, *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dinî Cereyanlar*, 209-213.

tarafından bildirildiğini ileri sürerler. Buna göre İsa, ABD'deki Missouri bölgesine gelecektir.¹⁴

Beklenen Kurtarıcının Geldiği İddiasında Bulunan YDH'ler

Mesih'in geldiği düşüncesiyle hareket eden YDH'lere ilk olarak Moon Tarikatı örnek olarak verilebilir. 1954 yılında Kuzey Koreli Sun Myung Moon (1920-2013) tarafından kurulan senkretik yapı bir dini hareket olan Moonculuk bütün dinlerin birleştirilmesi, barışın sağlanması ve ailenin yeniden yapılandırılması temalarıyla bilinmektedir. Konfüçyanist bir ailede dünyaya gelen Moon, Presbiteryen misyonerlerin etkisiyle ailesi Hristiyan olunca hayatının bir kısmını Hristiyan bir ortamda geçirir. 16 yaşına gelinceye kadarki dönemde dikkat çekici bir olay yaşanmaz. Ya da en azından mevcut literatürde bu döneme ilişkin pek bilgiye yer verilmez. 1936 yılı Paskalya Bayramı sabahı Moon için bir dönüm noktası olmuştur. Köyünün yakınındaki bir dağda dua ve vecd halinde iken ilk vizyonunu yaşar; İsa'nın kendisine gözüktüğünü ve çarmıha gerildiği için tamamlayamadığı görevini tamamlama görevine seçildiğini bildirir. Bu vizyonlar daha sonra da devam eder. Teolojisini oluşturmaya çalıştığı süreç içerisinde başta İsa olmak üzere İbrahim, Musa, Buddha ve diğer din liderleri hatta Tanrı ile görüştüğünü ileri sürmüştür. Moon, Tanrı ile konuştuğunu söylemekle kendisini sıradan insanlar konumundan ayırıp seçilmişler sınıfına dahil eder.¹⁵

Moonculuğa göre Adem ile Havva, iyiliği ve kötülüğü bilme ağacının meyvesinden yedikleri için değil cinsel organlarla işledikleri günah nedeniyle düşüş gerçekleştirmiştir. Bu düşüş nedeniyle asli konumunu yitiren insanın bağlandığı şeytani soydan kopup Tanrısal soya geçmesi kendi gayretleriyle mümkün değildir. Kurtuluş planının ilk ayağını günahkar insanın şeytanın hakimiyetinden kurtarılması oluşturmaktadır. Bunu sağlayacak olan kişi Mesih'dir. Mesih'in gelişyle insanlık kurtulacak ve Adem zamanında planlanan Tanrısal Krallık gerçekleşecektir. Mesih, Tanrı'nın insanı yaratma sürecinde tasarladığı mükemmel Adem, eşi de mükemmel Havva konumundadır. Mesih ve hanımı, gerçek ebeveynler olarak asli günaha sahip olmadıkları gibi, ondan doğacak çocuklar da bu günahattan arınmış olacaktır. Onun aile düzeyinde başlatacağı onarımla tedrici olarak bütün dünya günahattan kurtulacaktır. Sun Myung Moon kendini eşi ile birlikte bu makamda görmektedir. Ortaya çıktığı günlerde bir kurtarıcı Mesih'ten bahsetmesine karşın kamuya yaptığı açıklamalarda kendisinin Mesih olduğuna dair açıklama yapmayan Moon, 1992 yılında kamuoyuna yaptığı açıklamada "Tanrı beni Mesih olarak seçti ve bu dönem boyunca kurtuluş faaliyetlerini yapmaktadır" sözleriyle

¹⁴ Köse, *Milenyum Tarikatları*, 94.

¹⁵ Mustafa Bıyık, *Küresel Bir Din Projesi Olarak Moonculuk* (İstanbul: Birey Yayıncılık, 2002), 21-22; J. Isamu Yamamoto, *Unification Church* (Michigan: Zondervan Publishing House, 1994), I. Bölüm.

Mesih olduğunu açıkça ilan etmiştir. Moon’a göre o ve eşi tanrısal tabiata sahiptirler. Mesih, Tanrı’nın idealinde tasarladığı insan olarak tıpkı İsa gibi Tanrı’nın biricik oğludur; Tanrı tarafından çok sevilir ve Tanrı katında yüce bir konuma sahiptir.¹⁶

Moonculuğa göre Mesih, herhangi bir zamanda ya da yerde ortaya çıkacak değildir. Mesih gerekli şartlar oluşturulduktan sonra Tanrı tarafından gönderilir. Bu bağlamda onun gelmesi için yapılması gereken bazı işler vardır. Bu işler “İman Esası” ve “Mahiyet Esası” olmak üzere iki kategoride toplanır. Moonculuğa göre dinlerin amacı, insanların Gerçek Ebeveynleri karşılamalarını ve aynı zamanda onların kendilerinin de gerçek ebeveynler olabilmelerini sağlamak için gerekli olan iman ve mahiyet esasını oluşturmaktır. Moonculuğun Mesih’in ikinci gelişine yönelik yorumu Moon’un beklenen Mesih, Kore’nin de onu hazırlayan seçkin millet olduğu şeklindedir.¹⁷

Mooncular, benimsedikleri inancın gereği olarak Moon ve eşini gerçek ebeveyn olarak görürler ve yaratma amacına yönelik olarak taraftarlar kendilerini Tanrı’nın oğulları ve kızları, sonunda da ideal birer karı-koca ve ebeveynler olmak için hazırlanmaktadır. Bu bağlamda mükemmel bir toplum ve nihayetinde mükemmel bir dünya oluşturmayı hedeflediğini söyleyen Moonculukta evlilik önemli bir yer tutar. Evlilik için gerekli şartları oluşturan üyeler, kendileri için belirlenen bir eşle toplu halde yapılan ve “Kutsal Şarap Ayini” (Holy Wine Ceremony) adı verilen evlilik töreni ile evlendirilmektedir. Evlilik törenleri “kutsama” olarak bilinir ve kutsanan kişinin günahlarından temizlendiğine ve yeniden doğduğuna inanılmaktadır.¹⁸

1950’li yıllarda Hindistan’da ortaya çıkan Sathya Sai Baba Hareketi de liderlerinin mesihî kimliğiyle boy gösterdiği gruplar arasındadır. Hareketin tarihsel gelişimi incelendiğinde, Sai Baba ismini taşıyan iki kişi ile karşılaşılabilir. Birincisi, Hindu inanç sisteminde ön plana çıkan tanrılardan biri olan Şiva’nın enkarnasyonu olduğuna inanılan Shirdi Sai Baba (1838-1918), ikincisi ise hareketin kurucusu Sathya Sai Baba (1926-2011)’dır. Shirdi Sai Baba’yı hareket için önemli kılan husus, Sathya Sai Baba’nın tanrısal niteliğinin kaynağı olarak kabul edilmesidir. Zira hareket üyelerine göre Sathya Sai Baba, Shirdi Sai Baba’nın reenkarnasyonu dolayısıyla da Tanrı’nın yeniden dünyaya gelmiş halidir. Kaldı ki takipçilerine göre Sai Baba’nın gerek doğumundan önce gerekse doğumundan sonra gerçekleşen bir takım mucizeler de onun bu kutsallığına atıfta bulunmaktadır. Örneğin, doğumundan kısa bir süre sonra Sai Baba’nın yatağında bulunan büyük bir kobra yılanının ona herhangi bir zarar vermemiş olması bunlardan biridir. Bu olayı mucize haline ge-

¹⁶ Bıyık, *Küresel Bir Din Projesi Olarak Moonculuk*, 52-53. Ayrıca bkz. Eileen Barker, “Unification Church (a.k.a. Moonies)”, *Encyclopedia of New Religious Movements* içinde, ed., Peter B. Clarke, (London: Routledge, 2006), 653.

¹⁷ Bıyık, *Küresel Bir Din Projesi Olarak Moonculuk*, 54-59, 104-106.

¹⁸ Bıyık, *Küresel Bir Din Projesi Olarak Moonculuk*, 126; Köse, *Milenyum Tarikatları*, 118-119.

tiren en önemli ayrıntı muhtemelen yılanın türünün kobra olmasıdır. Çünkü bilindiği üzere Hindu dinsel geleneğinde kobra yılanı Tanrı Şiva'nın sembolü olarak kabul edilmektedir. Nitekim bu inançtan hareketle, Sathya Sai Baba'nın tanrısal bir varlık olduğu öne sürülmeye başlanmıştır.¹⁹

Öte yandan söz konusu iddialar Sathya Sai Baba'nın kendisi tarafından da dillendirilmiştir. Kaynaklarda yer alan bilgilere göre Sathya Sai Baba 14 yaşındayken yılan sokması sonucu iki ay bilinci kapalı bir şekilde yaşamış, kendine geldiğinde ise Shirdi Sai Baba'nın reenarnesi olduğunu söylemiştir. Yine Sathya Sai Baba, göstermiş olduğu kerametler karşısında bir büyücü ya da hokkabaz olduğunu düşünen ve öfkeyle "sen kimsin!" diyerek üzerine yürüyen babasına da "doğumundan sekiz yıl önce ölen Shirdi Sai Baba'nın reenarnesi olduğu" şeklinde karşılık vermiştir. Onun bu iddiası Shirdi Sai Baba'yı çok iyi tanıyan bir başkası tarafından da doğrulanmıştır.²⁰ Sathya Sai Baba ilerleyen yıllarda ise Hindu geleneği dışındaki dinlere ait kutsal metinlerde de kendisinin geleceğinden bahsedildiğini ifade etmiştir. Örneğin İncil'in Vahiy Kitabı bölümünde yer verilen kuzu figürünün kendisine işaret ettiğini belirtmiştir. Ona göre Vahiy Kitabı'nda kuzunun kendisinden ziyade çıkardığı ve "Baba" kelimesine karşılık gelen "ba ba" şeklindeki sese atıfta bulunulmaktadır. Dolayısıyla da kendisi gibi bir avatar olan İsa'nın tekrar geleceğini söylediği kişi aslında kendisi değil, Sathya Sai Baba'dır.²¹

Sai Baba'nın iddiaları sadece bunlarla da sınırlı kalmamıştır. Öyle ki o, tıpkı Shirdi Sai Baba gibi kendisinin de reenkarne olacağını ve bu kişinin Prema Sai Baba olarak isimlendirileceğini ileri sürmüştür. O ayrıca, Prema Sai Baba'nın tanrının son avatarı olarak Hindistan'da dünyaya geleceğini ve kötülüklerin ortadan kaldırılarak iyiliğin tesis edileceği Altın Çağ'da insanlığa rehberlik yapacağını belirtmiştir. Sathya Sai Baba bunlara ilaveten kendi fiziksel bedeninin 2022 yılında yani 96 yaşındayken sona ereceği ve böylece yeni avatara yol açılacağı öngörüsünde de bulunmuştur.²² Ancak Sai Baba'nın ölümü verdiği tarihten 11 yıl önce, 24 Nisan 2011'de 85 yaşındayken gerçekleşmiştir.²³

Grubun liderinin mesih rolünü üstlendiği bir başka hareket, 1969 yılında Gilbert Bourdin tarafından doğu ve batı dinlerinin bir sentezi olarak Fransa'da kurulan Aumism Hareketi bir diğer adıyla Mandarom Tarikatı'dır. Bir öğrenci olarak Fransa'ya giden Bourdin, burada 1961 yılında Kutsal Yaşam

¹⁹ David Burnett, "The Sathya Sai Baba Society", *New Religions: A Guide-New Religious Movements, Sects and Alternative Spiritualities* içinde, ed. Christopher Partridge, (Oxford: Oxford University Press, 2004), 179-180; Ali Köse, *Milenyum Tarikatları*, 149.

²⁰ Bkz. George D. Chryssides, *Exploring New Religions*, London: Continuum, 2001, 182-183; Köse, *Milenyum Tarikatları*, 150.

²¹ Chryssides, *Exploring New Religions*, 189.

²² Chryssides, *Exploring New Religions*, 184.

²³ <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/asiapcf/04/24/india.spiritual.guru.death/index.html>, [03.08.2017].

Topluluğu'nun (Divine Life Society) kurucusu Swami Sivananda tarafından "advaita" yogaya başlatılmış ve bir süre sonra yoga öğretmeni olmuştur. Fransa Alplerinde inzivaya çekilerek gerçekleştirmiş olduğu bir meditasyonun ardından aydınlanmaya ulaştığını iddia etmiştir. 1969 yılında Swami Hamsananda ismini almış, Castellane Kasabası yakınlarındaki Provence Dağları'nın eteğinde, içinde tapınakların yer aldığı "Kutsal Mandarom Şehri"ni tesis etmiştir.²⁴

Swami Hamsananda dinlerdeki kurtarıcı anlayışları ile yakından ilgilenmiş ve nihai aşamada kendisi ile bu kurtarıcılar arasında bağlantı kurmuştur. Öyle ki 22 Ağustos 1990'da düzenlediği büyük bir törenle kendini "evrensel mesih" (cosmoplanetary messiah) ilan etmiş ve mesihanik bir nitelik taşıyan Hamsah Manarah unvanını kullanmaya başlamıştır. İdeal dönemi ifade eden Altın Çağ'ı başlatacak en önemli olay kabul edilen "evrensel mesihin gelişini" duyurmak için düzenlenen bu törende Hamsah Manarah öncelikle dünyadaki büyük dinleri temsil eden taçları sırasıyla takmış, en sonunda ise evrensel mesihlik tacını giymiştir.²⁵ Hareketin öğretilerine göre evrensel mesihlik tacı, Altın Çağ'ın başlangıcında bütün inançların birleştiğini simgelemektedir. Dolayısıyla evrensel mesih olan Hamsah Manarah da bütün din ve inanç sistemlerinde yer alan kurtarıcı figürlerini kendisinde birleştiren bir şahsiyet rolünü üstlenmektedir. Bu inanç doğrultusunda o, Hinduların Kal-kı'si, Budistlerin Maytreya'sı, Mecûsîlerin Saoşyant'ı, Yahudi ve Hristiyanların Mesih'i ve Müslümanların Mehdi'sidir.²⁶

Bir başka örnek, Claude Vorilhon tarafından 1973 yılında kurulmuş olan Rael Hareketi'dir. UFO inancına dayalı dini bir oluşum olarak karşımıza çıkan Rael Hareketi'nin öğretilerine göre insanlar, dünya dışı varlıklardan oluşan Elohim ırkı tarafından yaratılmıştır. Dünya dışı bilim adamları olarak da nitelendirilen Elohimler, uzayda yapmış oldukları bir yolculuk esnasında dünyayı fark etmiş, yaşam için gerekli koşulları sağladığını gördükten sonra da bir takım genetik deneyler yapmak üzere insanları yaratarak bu gezegene yerleştirmiştir. Elohim ayrıca yarattığı varlıklarla tarih boyunca çeşitli dönemlerde bağlantı kurmuştur. Musa, İsa ve Muhammed peygamberlerin de aralarında yer aldığı bu özel görevliler aracılığıyla insanlar, Elohim'in hükümran olacağı bir dünyada yaşamaya uygun hale getirilmeye çalışılmıştır.²⁷ Rael Hareketi

²⁴ PierLuigi Zoccatelli, "Notes on the Aumist Religion", *Controversial New Religions* içinde, ed. James R. Lewis ve Jesper Aagard Petersen (Oxford: Oxford University Press, 2005), 215-217.

²⁵ Susan J. Palmer ve David G. Bromley, "Deliberate Heresies: New Religious Myths and Rituals as Critiques", *Teaching New Religious Movements* içinde, ed. David G. Bromley (Oxford: Oxford University Press, 2007), 145.

²⁶ <http://aumisme.org/en/the-founder/biography/>, [03.08.2017]; Zoccatelli, "Notes on the Aumist Religion", 217.

²⁷ George D. Chryssides, "Bilimsel Yaratışçılık: Rael Tarikatı Hakkında Bir Araştırma", *Ufo Dinleri* içinde, ed. Christopher Partridge, çev. Güneş Tokcan (İstanbul: Harmoni Yayınevi, 2008), 66-67; Ali Rafet Özkan, *Kıyamet Tarikatları* (İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006), 217.

üyeleri, başlangıçta liderlerinin Elohim ile bağlantı kuran sıradan insanlardan biri olduğunu düşünmüştür. Ancak zamanla lider Rael'in Elohimlerin lideri Yahveh ile dünyalı bir kadının birleşmesinin bir sonucu olarak doğan mucizevi bir varlık olduğuna inanılmaya başlanmıştır. Bu inanç doğrultusunda Rael'e Elohimin gelişi ile müjdelenen yeni toplumun oluşmasına yardımcı olma rolü biçilmiştir. Böylece Rael, yeni bir çağın başlatıcısı bir diğer ifadeyle yeni bir mesih konumuna yerleştirilmiştir.²⁸

Rael Hareketi'ne göre, genetik deneylerinin sonucunu görmek isteyen Elohimlerin dünyaya geri dönme zamanı yaklaşmıştır. Bu tarih, hareket üyeleri tarafından 2035 olarak belirlenmiştir. İnancıya göre söz konusu tarihte Elohimler, kendi dinlerini tesis ederek bilim ve teknolojik ilerlemenin saygı duyulup desteklendiği bir dünya hükümeti sistemi kuracaklardır. Üstelik Elohimler bu gelişleri esnasında, öldüğü zannedilen ancak kendi gezegenlerinde yaşamaya devam eden geçmişin büyük peygamberlerini de beraberlerinde getireceklerdir. Bu dönemde Rael inancının rahipleri görevini üstlenecek olan bu peygamberler, grup içi hiyerarşide en yüksek basamakta yer alan "rehberler" ile birlikte dünyada Elohim tarafından yepyeni bir yönetimin tesis edilmesine yardımcı olacaklardır. Söz konusu yönetim de bu dünyada cinsellik ve çıplaklık gibi eylemlerin tabu olarak görülmediği bir cennet kuracak ve teknolojik çözümler uygulayarak insanlığın sorunlarına çözüm üretecektir. Bu çerçevede silahlar ve askeri güçler artık saldırganlık amaçlı değil toplumsal düzenin korunması için kullanılacaktır. Yine suç eylemleri tıp biliminden yararlanılarak ortadan kaldırılmaya çalışılacaktır. Bu doğrultuda genetik mühendisliği kullanılarak saldırgan ya da suça eğilimli davranışlar sergileyen kişilerin hücreleri değiştirilerek ona olumlu davranışlar kazandırılması yoluna gidilecektir.²⁹

Liderinin kendisini mesih ilan ettiği YDH'ler arasında yer alan Branch Davidian Hareketi, ilahi kurtarıcı inancının doğurduğu sonuçlar açısından en dikkat çekici örneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere Branch Davidian Hareketi, Davidian Yedinci Gün Adventistleri'nden ayrılarak ortaya çıkmış bir gruptur. Hareketin ortaya çıkmasında temel aktör olarak kabul edilen Victor Houteff 1934 yılına kadar Yedinci Gün Adventistleri Kilisesi'ne mensup iken, bu tarihte kilise tarafından aforoz edilmiş, bunun üzerine 1935 yılında kendi grubunu kurmuştur. Bu grup 1942 yılında, "Davidian Yedinci Gün Adventistleri" olarak isimlendirilmiştir. Liderliği boyunca Houteff'in vaz ettiği en temel esas dünyanın son zamanlarında Kral Davud gibi bir kurtarıcının ortaya çıkacağı ve İsrail'de fiziksel olarak Tanrı'nın krallığını kuracağı inancı olmuştur. Ona göre, hem dini hem dünyevi kral olma görevi üstelenen bir peygamber vasfına sahip olacak olan bu

²⁸ Chryssides, "Bilimsel Yaratışçılık: Rael Tarikatı Hakkında Bir Araştırma", 68-69.

²⁹ Chryssides, "Bilimsel Yaratışçılık: Rael Tarikatı Hakkında Bir Araştırma", 70-71.

yeni Davud'un ortaya çıkmasıyla birlikte Yedinci Gün Adventistleri kötülüklerden arınacak ve bu modern Davud'un liderliğinde kendilerine vadedilmiş olan krallığa kavuşacaktır. Houteff'ın 1955 yılında ölmesi üzerine grubun liderliğini eşi Florence Houteff üstlenmiştir. Bayan Houteff, liderliği devraldıktan kısa bir süre sonra İsa'nın ikinci gelişinin 22 Nisan 1959 tarihinde gerçekleşeceğini iddia etmiş, ancak bu kehaneti gerçekleşmeyince 1962 yılında öğretisinin hatalar içerdiğini açıklayarak hareketini feshetmiştir. Bu fesih kararının ardından üyeler farklı gruplar oluşturmuştur. Bu gruplardan biri, Benjamin Roden öncülüğünde kurulan Branch Davidian Hareketi olmuştur. Roden, birçok üyenin desteğini alarak Waco'daki Mount Carmel adı verilen 77 dönümlük alanda Branch Davidian grubunu meydana getirmiştir. Roden 1978 yılında ölünce, grubun liderliğini eşi Lois Roden üstlenmiştir. Bayan Roden'den sonra ise gruba 1983 yılında katılan David Koresh (1959-1993), oğul George Roden'i saf dışı bırakarak liderliği devralmıştır.³⁰

Çok iyi Kitab-ı Mukaddes bilgisine sahip olan ve özellikle Vahiy Kitabı'nın beşinci ve altıncı bölümlerinde bahsedilen yedi mühür ile ilgili gizemli apokaliptik anlatımların etkisinde kalan Koresh, söz konusu yedi mührü anladığını ve yedinci mührü açacak güce sahip olduğunu söyleyerek beklenen Mesih'in kendisi olduğunu iddia etmiştir. Bir süre sonra da bu iddiasına bağlı olarak, gruptaki bütün kadınlar üzerinde hak sahibi olduğunu, istediği kadınla birlikte olabileceğini, kadınların kendisinden daha iyi bir erkeğe sahip olamayacaklarını ve kendisinden olacak çocukların kutsal olacağını ilan etmiştir. Öyle ki iddialara göre Koresh, eşinin 12 yaşındaki kız kardeşi ile hareket üyelerinin eşlerinin de aralarında yer aldığı 15'ten fazla kadınla ilişki kurmuştur. Koresh'in küçük yaştaki kız çocuklarıyla birlikte olması, 1992 yılında hareket ile ilgili çocuk istismarı iddialarını gündeme getirmiş ve hareket hakkında soruşturma başlatılmıştır. 1989 yılında *Yeni Işık* (New Light) adlı bir öğreti ileri süren Koresh, kendisinin dışında hareketin tüm erkek üyelerinin bekâr olması gerektiğini, hareketteki erkeklerle evli olan kadınların ise artık kendi eşleri olduğunu ilan etmiştir. Bu yeni öğretiye göre Koresh'ten olacak çocuklar dünyayı yönetecek yeni bir nesil oluşturacağından gruptaki kadınların sadece Koresh'ten çocuk sahibi olmaları öngörülmekteydi.³¹

Koresh, 1991 yılından itibaren apokaliptik söylemlere ağırlık vermeye başlamış ve bu doğrultuda, dünyanın sonunu getirecek olayların daha önceki

³⁰ Geniş bilgi için bkz. William L. Pitts, "Davidians and Branch Davidians: 1929-1987", *Armageddon in Waco* içinde, ed., Stuart A. Wright (Chicago: The University of Chicago Press, 1995), 20-42; David V. Barrett, "Branch Davidians", *Encyclopedia of New Religious Movements* içinde, ed. Peter B. Clarke, (London: Routledge, 2006), 78-80; Emine Battal, "Yeni Dini Hareketler ve Şiddet" (Doktora Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 2017), 81-85; Köse, *Milenyum Tarikatları*, 62-63;

³¹ David G. Bromley ve Edward D. Silver, "The Davidian Tradition", *Armageddon in Waco* içinde, ed., Stuart A. Wright (Chicago: The University of Chicago Press, 1995), 59-60; Chryssides, *Exploring New Religions*, 54.

öğretilerde anlatılanların aksine İsrail’de değil Amerika’da kendi grubuna yapılacak bir saldırıyla başlayacağını iddia etmiştir. Vaazlarında da sık sık artık dünyanın sonunun yaklaştığı ve ebedi kurtuluşa ulaşmak için hazır olmak gerektiği üzerinde durmuştur. Nitekim hareket üyeleri de bu düşünce doğrultusunda yiyecek, silah ve mermi depolamaya başlamıştır. 8 Şubat 1993’te Mount Carmel’e silahlı bir baskın düzenlenmiştir. Baskın esnasında ATF yetkilileri ile grup üyeleri arasında çıkan silahlı çatışmada ATF yetkililerinden 4 kişi ölmüş, 20 kişi yaralanmıştır. Branch Davidian üyelerinden ise 5 kişi ölmüş, Koresh de dahil 4 kişi yaralanmıştır. Bu olayın ardından Mount Carmel, ATF ve FBI yetkilileri tarafından kuşatılmıştır. 51 gün süren kuşatma esnasında teslim olmaları için Koresh ve takipçilerine defalarca çağrıda bulunulmuştur. Ancak bu çağrılara rağmen onlar teslim olmayınca 19 Nisan 1993 tarihinde kuşatma şartları ağırlaştırılmıştır. Tanklar ve ağır silahlarla duvarlarda delikler açılmış, yerleşim yerlerine göz yaşartıcı gaz sıkılmıştır. Bu esnada çıkan bir yangınla birlikte Mount Carmel’de büyük patlamalar meydana gelmiştir. Bu patlamadan sadece dokuz kişinin kurtulabildiği, Koresh de dahil olmak üzere, 23’ü çocuk 80’den fazla grup üyesinin öldüğü ifade edilmektedir.³²

1987 yılında Shoko Asahara tarafından Jopanya’ da kurulan Aum Shinrikyo Hareketi de liderlerini mutlak kurtarıcı kabul eden YDH’lere ilişkin bir başka çarpıcı örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Hareketin lideri Asahara 1986 yılında Hindistan’a gitmiş ve geri döndüğünde Himalaya dağlarında tek başına gerçekleştirdiği iki aylık bir meditasyonun ardından aydınlanmaya ulaştığını, hatta Hindu ilahı Şiva da dahil olmak üzere çeşitli ilahi varlıkların kendisiyle konuşarak onu dünyanın kurtuluşu ve yenilenmesi için görevlendirdiklerini iddia etmiştir. Almış olduğu bu görev doğrultusunda Asahara 1986 yılı Nisan ayında “Aum Münzeviler Topluluğu” hareketini kurmuş, 1987 yılında ise bu hareketin ismini Aum Shinrikyo olarak değiştirmiştir.³³

1985 yılının ikinci yarısından itibaren dünyanın sonuna ilişkin söylemlere ağırlık vermeye başlayan Asahara, yaklaşmakta olan bu kıyameti ancak kendisi ve kendisine inananların engelleyebileceğini iddia etmiştir. Ancak bunu gerçekleştirebilmek için dünyevi zevk ve ihtiyaçlardan vazgeçerek aydınlanmaya ulaşmış dindarlardan oluşan 30.000 kişilik bir orduya ihtiyaç olduğunu ileri sürmüş ve söz konusu orduyu tesis edebilmek için Fuji Dağı’nın eteğinde yer alan Fujinomiya bölgesinde bir karargah tesis etmiştir. Asahara burada yaklaşmakta olan kıyametten korunarak kurtuluşa ulaşabilmeleri için takipçilerinden aşırı derecede zorlu ve dünyevi zevklerden yoksun asketik bir yaşam sürmelerini istemiştir. Dahası Asahara zamanla asketik uygulamaları teşvik etmenin de ötesine geçerek bunları zorla yaptırmaya başlamış, gerektiğinde takipçilerini daha asketik bir hale getirebilmek adına dövülmeleri de

³² Bkz. Battal, “Yeni Dini Hareketler ve Şiddet”, 85-86; Barrett, “Branch Davidians”, 79-80.

³³ Ian Reader, *Religious Violence in Contemporary Japan: The Case of Aum Shinrikyo* (Richmond, Surrey: Curzon, 2000), 39.

dahil işkence olarak nitelendirilebilecek pek çok yöntemin uygulanmasını emretmiştir.³⁴

Asahara apokaliptik söylemleri doğrultusunda iyi ve kötü güçleri birbiri karşısına konumlandıran kutuplaştırılmış bir dünya görüşünü vazetmiştir. Asahara'nın öğretisinde insanların kendi gerçek manevi tabiatlarını unutmalarının yol açmış olduğu kötü karma yüzünden dünyanın yozlaşarak kötü güçlerin mekanı haline geldiği, bu nedenle de dönüştürülmesi gerektiği düşüncesi ve bu dönüşümün gerçekleştirilmesi noktasında Aum Shinrikyo'nun özel bir misyona sahip olduğu inancı önemli bir yer tutmuştur. Bunun yanı sıra dünyanın sonunda kozmik bir savaşın meydana geleceği ve bu savaşta iyi ile kötü güçlerin birbirlerinin karşısında yer alacağı da Asahara tarafından sık sık dile getirmiştir. Bu durum hareket üyelerini dünyayı iyi ve kötü güçler arasında adeta koca bir savaş meydanı olarak algılamaya, dahası bu savaş alanında iyi olarak varlığını sürdüren tek grubun kendileri olduğunu düşünmeye sevk etmiştir. Böylece lider Asahara dünyanın kurtarıcısı ve hakikat savaşçısı, hareket üyeleri de gerçek kazananlar konumuna yerleştirilmiştir. Buna karşın Aum Shinrikyo haricindeki bütün kişi ve gruplar kötü olarak değerlendirilerek hakikat düşmanı ilan edilmiş ve bu kişilerin kurtuluşa layık olmadığı vurgulanmıştır. Bu yaklaşımın vardığı nihai nokta ise Aum üyelerinin hakikati korumak ve kendi kurtuluşlarını sağlamak uğruna Aum'a üye olmayanları öldürebileceği inancı olmuştur. Kaldı ki bu inanç pratikte de karşılığını bulmuş, hareket üyeleri 1995 yılında Tokyo metrosuna sarin gazı düzenleyerek 12 kişinin ölmesine binlerce kişinin de yaralanmasına yol açmıştır.³⁵

YDH'lerdeki Kurtarıcı İnancının Üyeler Üzerindeki Etkisi

YDH'lerdeki kurtarıcı inancının en önemli sonuçlarından biri hiç şüphesiz ki mesihin geleceği vaadinde ya da mesihlik iddiasında bulunan karizmatik liderlerin etrafında, onlara kayıtsız şartsız itaat eden kesin inançlı grupların oluşmasıdır. YDH'lerin karizmatik liderleri, kendilerini bir şekilde mesihle ilişkilendirmek suretiyle kutsal bir varlığın yeryüzündeki temsilcisi rolünü üstlenmekte ve bunun meşrulaştırma gücünü kullanmaktadır. Bu doğrultuda söz konusu liderler hareketleri üzerindeki etki, güç ve otoritelerini test etmek amacıyla zaman zaman takipçilerinden çeşitli taleplerde de bulunabilmektedir. Zira Branch Davidian Hareketi ile ilgili olarak yukarıda değindiğimiz David Koresh'in gruptaki tüm kadınlar üzerinde sadece kendisinin cinsel hak sahibi olduğunu iddia ederek diğer erkekleri bekarlığa mecbur bırakması ve bu noktada herhangi bir itirazla karşılaşmaması olayı, bu yöndeki taleplerin en başat örnekleri arasında yer almaktadır. Benzer bir uygulamaya Moon Ha-

³⁴ Ian Reader, *A Poisonous Cocktail? Aum Shinrikyo's Path to Violence* (Copenhagen: NIAS Press, 2011), 28.

³⁵ Reader, *Religious Violence in Contemporary Japan*, 10-11, 55, 160; Battal, "Yeni Dini Hareketler ve Şiddet", 136.

reketi'nde rastlanmaktadır. Ya da Aum Shinrikyo Hareketi'nde olduğu gibi zaman zaman da üyeler asketik yaşam adı altında kendilerinden beklenen aşırı derecede yetersiz beslenme, az uyuma, beden gücü gerektirecek ağır işlerde çalışma vb. uygulamaları sorgusuz sualsiz gerçekleştirmektedir.

Kurtarıcı inancının bir başka sonucu, toplumun genelinde doğru ve ahlaki kabul edilmeyen ya da günah olarak değerlendirilen davranışların YDH'ler tarafından sıradanlaştırılması hatta kutsal bir eylem olarak sunulmasıdır. Bunun belirgin örneklerinden biri Raelyanlarda görülmektedir. Rael Hareketi'nde geleneksel inanç sistemlerinin hoş karşılamadığı evlilik dışı cinsel ilişki, eşcinsellik, çıplaklık, kürtaj gibi konularda herhangi bir sınırlama getirmemektedir. Zira hareketin inancına göre, yeryüzünde tesis edilecek olan yeni cennette bireyler cesaretlendirilerek zevk ve hazza yönelik davranışlar sergilemeye teşvik edilecektir. Raelyanlar gibi pek çok hareket geleneksel inanç ve uygulamalara karşı çıkmış, toplumun ahlak anlayışı ne olursa olsun dilediği gibi hareket etmiştir. Dahası bu hareketler, çoğu zaman eylemlerinin kutsal bir amaca hizmet ettiğini iddia ederek üyeleri nezdinde onları meşrulaştırmayı da ihmal etmemiştir.

SONUÇ

Mesih öğretisi, YDH'lerin çoğunun en temel karakteristiğidir. YDH'ler, bu mesihanik inançları doğrultusunda kendi gruplarını hakikatin tek adresi ve dolayısıyla insanlığın geleceği için yegane kurtuluş ümidi olarak kodlamaktadır. Bu YDH'ler böylece üyeleri üzerinde mutlak bir otorite tesis etmekte ve onlara dilediği her türlü eylemi yaptırabilmektedir. Öyle ki üyeler, hakikate ve kurtuluşa ulaşmanın bir aracı oldukları düşüncesinden hareketle aşırı derecede bir asketik yaşam benimsemek, cinsel taleplere boyun eğmek, kendilerinin ya da başkalarının canına kıymak gibi liderlerinin kendilerinden istediği şeyi yerine getirmektedir. Ayrıca kurtuluşun ancak kendi çatıları altında toplanmakla mümkün olacağına inanan bu tür hareketlerin başkalarına layık gördüğü muamele de büyük oranda olumsuz olmaktadır. Özetle yıkıcı etkileri olumlu sonuçlarından daha fazla olan bu kurtarıcı inancı genellikle hem üyelere hem de üye olmayanlara yönelik istismar ve şiddet eylemlerine kapı aralamaktadır.

KAYNAKÇA

- Aydın, Mehmet. *Türkiye'ye Yönelik Batı Kökenli Dinî Cereyanlar*, Konya: NKM, 2010.
- Barrett, David V. "Branch Davidians." *Encyclopedia of New Religious Movements* içinde, ed. Peter B. Clarke, 78-80. London: Routledge, 2006.
- Barker, Eileen. "Unification Church (a.k.a. Moonies)." *Encyclopedia of New Religious Movements* içinde, ed., Peter B. Clarke, 652-654. London: Routledge, 2006.
- Battal, Emine. "Yeni Dini Hareketler ve Şiddet". Doktora Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, 2017.

- Bıyık, Mustafa. *Küresel Bir Din Projesi Olarak Moonculuk*. İstanbul: Birey Yayıncılık, 2002.
- Bromley, David G. ve Edward D. Silver, "The Davidian Tradition." *Armageddon in Waco* içinde, ed., Stuart A. Wright, 43-72. Chicago: The University of Chicago Press, 1995.
- Burnett, David. "The Sathya Sai Baba Society." *New Religions: A Guide-New Religious Movements, Sects and Alternative Spiritualities* içinde, ed. Christopher Partridge, 179-180. Oxford: Oxford University Press, 2004.
- Chryssides, George D. *Exploring New Religions*. London: Continuum, 2001.
- Chryssides, George D. "Bilimsel Yaratışçılık: Rael Tarikatı Hakkında Bir Araştırma." *Ufo Dinleri* içinde, ed. Christopher Partridge, çev. Güneş Tokcan, 61-78. İstanbul: Harmoni Yayınevi, 2008.
- Givens, Terry L. "The Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints", *Introduction to New and Alternative Religions in America* içinde, ed. Eugene V. Gallagher ve W. Michael Ashcraft, c. 2, 19-22, London: Greenwood Press, 2006.
- Knight, George R. *A Brief History of Seventh-Day Adventists*. Review and Herald Publishing Association, 2004.
- Köse, Ali. *Milenyum Tarikatları*. İstanbul: Timaş Yay., 2014.
- Matthews, Carol S. *New Religions*. Philadelphia: Chelsea House, 2005.
- Özkan, Ali Rafet. , *Kıyamet Tarikatları*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2006.
- Palmer, Susan J. ve David G. Bromley. "Deliberate Heresies: New Religious Myths and Rituals as Critiques." *Teaching New Religious Movements* içinde, ed. David G. Bromley, 135-158. Oxford: Oxford University Press, 2007.
- Paşaoğlu, Sarkis. *Yehova'nın Şahitleri*. İstanbul: Gerçeğe Doğru Yayınları, 2016.
- Pitts, William L. "Davidians and Branch Davidians: 1929-1987." *Armageddon in Waco* içinde, ed., Stuart A. Wright, 20-42. Chicago: The University of Chicago Press, 1995.
- Reader, Ian. *Religious Violence in Contemporary Japan: The Case of Aum Shinrikyo*. Richmond, Surrey: Curzon, 2000.
- Reader, Ian. *A Poisonous Cocktail? Aum Shinrikyo's Path to Violence*. Copenhagen: NIAS Press, 2011.
- Rhodes, Ron. *Conversation with Jehovah's Witnesses*, Oregon: Harvest House Publishers, 2014.
- Tanyu, Hikmet. *Yehova Şahitleri*, Ankara: DİB Yayınları, 1980.
- Weddle, David L. "Jehovah's Witnesses", *Introduction to New and Alternative Religions in America* içinde, ed. Eugene V. Gallagher ve W. Michael Ashcraft, c.2, 62-88, London: Greenwood Press, 2006.
- Yamamoto, J. Isamu. *Unification Church*. Michigan: Zondervan Publishing House, 1994.
- Yasdıman, Hakkı Şah. "Yehova Şahitlerinin Temel Öğretilerine Göre İsa-Mesih." *Dinler Tarihi Araştırmaları III* içinde, 329-350. Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2002.
- Yitik, Ali İhsan. "Yehova Şahitliği'nin Ortaya Çıkışı." *Dinler Tarihi Araştırmaları III* içinde, 283-297. Ankara: Dinler Tarihi Derneği Yayınları, 2002.
- Zoccatelli, PierLuigi. "Notes on the Aumist Religion." *Controversial New Religions* içinde, ed. James R. Lewis ve Jesper Aagard Petersen, 215-224. Oxford: Oxford University Press, 2005.